

مقاله پژوهشی: تحلیل مضمون ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع

همه‌جانبه در اندیشه دفاعی امام خمینی (ره)

اسماعیل خان احمدی^۱، اصغر ابراهیم صالح^۲

تاریخ پذیرش: ۹۹/۰۳/۱۱

تاریخ دریافت: ۹۸/۱۰/۱۰

چکیده

نظر به اهداف متعالی مکتب حیات بخش اسلام، جایگاه انقلاب اسلامی در معادلات ژئواستراتژی و ساختار ژئوپلیتیکی جهان، فرصت‌ها و تهدیدات در محیط خارجی، ضعف‌ها و قوت‌ها در محیط داخلی، ظهور بازیگرانی با پیچیدگی رفتار در صحنه‌ها، تأثیر انقلاب اسلامی بر بیداری جهانی و تأکید مضاعف چشم‌انداز انقلاب اسلامی بر تشکیل و توسعه نهادی با قدرت دفاع همه‌جانبه؛ امام خمینی (ره) در مناسبت‌های مختلف پس از پیروزی انقلاب با موشکافی ابعاد و زوایای آشکار و پنهان تهدیدات، راهبردهای نظام و چشم‌انداز انقلاب اسلامی، ضرورت تشکیل و توسعه نهاد مقدس بسیج را به‌عنوان راهبرد دفاع همه‌جانبه ترسیم نمودند. در نتیجه این پژوهش با هدف تعیین ضرورت تشکیل و توسعه بسیج در اندیشه دفاعی امام خمینی (ره) انجام شده است. در پژوهش حاضر که با رویکرد کیفی انجام گرفته، با استفاده از روش تحلیل مضمون، پنج مضمون عمق‌بخشی داخلی، عمق‌بخشی خارجی، مقابله با تهدیدات نرم، تهدیدات نیمه‌سخت و تهدیدات سخت به‌عنوان مضامین فراگیر ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه تحت عنوان یافته‌ها تعیین گردید. نظر به عملکرد نهاد مقدس بسیج طی چهار دهه گذشته و انتظارات متصور امنیتی در ابعاد مختلف از راهبرد دفاع همه‌جانبه، امنیت پایدار با رویکردهای اعتقادی، اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی برای نظام اسلامی محقق خواهد شد که در مبحث نتیجه‌گیری به آن اشاره شده است.

کلیدواژه‌ها: تحلیل مضمون، بسیج، راهبرد، دفاع همه‌جانبه، اندیشه دفاعی.

۱. استادیار دانشگاه امام حسین (ع)، دکتری مدیریت دفاعی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران

e.khanahmadi92@gmail.com (نویسنده مسئول)

۲. دانشیار دانشگاه عالی دفاع ملی، دکتری مدیریت راهبردی، دانشگاه عالی دفاع ملی

مقدمه و بیان مسئله

خلقت انسان به عنوان موجودی برخوردار از ویژگی‌های منحصربه‌فرد تفکر، تعقل، تدبیر، تصمیم،... به شکل‌گیری جبهه حق با ابراهیمرد «اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ» (قرآن کریم، بقره: ۲۵۷) و جبهه باطل با ابراهیمرد «وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الطَّاغُوتُ يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ» (همان) منجر گردید. در مصحف هدایت، ابراهیمرد دو نظام سیاسی، با رویکرد نظامی چنین ترسیم شده: «... الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ؛ آنانکه ایمان آورده‌اند کارزار می‌کنند در راه خدا و آن کسانی که کافر شده‌اند پیکار می‌کنند در راه شیطان...» (همان، نساء: ۷۶). رویکرد فوق را حضرت علی (ع) چنین بیان می‌فرماید: «...حَقٌّ وَبَاطِلٌ، وَلِكُلِّ أَهْلٍ؛ حق و باطل همیشه در پیکارند و برای هر کدام طرفدارانی است...» (دشتی، ۱۳۹۴: خطبه ۱۶). این رویکرد در اندیشه سیاسی حضرت امام (ره) چنین ترسیم شده: «...جنگ ما، جنگ حق و باطل بود و تمام‌شدنی نیست؛ جنگ ما، جنگ فقر و غنا بود، جنگ ما، جنگ ایمان و رذالت بود. این جنگ از آدم تا ختم زندگی وجود دارد» (صحیفه نور، ج ۲۱: ۲۸۶). نظام سلطه، ابراهیمرد «يُخْرِجُونَهُم مِّنَ النُّورِ إِلَى الظُّلُمَاتِ» را با راهبردهای بخشی محقق می‌سازد. اهم راهبردهای فوق در منشور حکومت اسلامی برای هوشیاری کارگزاران نظام اسلامی چنین تبیین شده:

الف) تهدیدات امنیتی (ترور): «فَأَرَادَ قَوْمُنَا قَتْلَ نَبِيِّنَا؛ قوم ما (قریش) آهنگ کشتن پیامبر ما را کردند».

ب) تهدیدات اعتقادی: «وَاجْتِيَا حَاصِلِنَا؛ خواستند که ریشه ما برکنند».

ج) تهدیدات سیاسی: «وَهَمُّوا بِنَا الْهُمُومِ؛ پس درباره ما بارها نشستند و رأی زدند».

د) تهدیدات فرهنگی: «وَفَعَلُوا بِنَا الْأَفَاعِيلَ؛ و بسا کارها کردند».

ه) تهدیدات اقتصادی: «وَ مَنَعُونَا الْعَذْبَ؛ از زندگی شیرین منعمان نمودند».

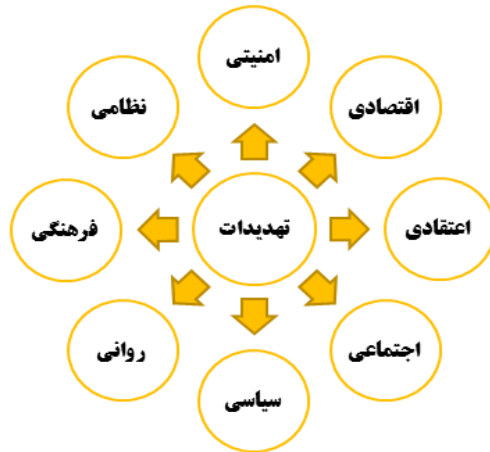
و) تهدیدات روانی: «وَأَحْلَسُونَا الْخَوْفَ؛ و با وحشت دست به گریبانمان ساختند».

ز) تهدیدات اجتماعی: «وَاضْطَرُّونَا إِلَى جَبَلٍ وَعَرِيٍّ؛ ما را وادار کردند که بر کوهی صعب

زیستن گیریم».

ح) تهدیدات نظامی: «وَأَوْ قَدْ وَا لَنَا نَارَ الْحَرْبِ؛ سپس برای ما آتش جنگ

افروختند...» (شیروانی، ۱۳۹۱: نامه ۱).

الگوی مفهومی ۱: تهدیدات نظام سلطه از منظر نهج البلاغه مستخرجه از رساله دکتری، خان احمدی.

۲۲۶: ۱۳۹۵

قرآن کریم تهدید نظامی ابراهبرد نظام سلطه و هدف آن را، جهت هوشیاری مسلمانان چنین تبیین نموده: «... إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيَنْفِقُونَهَا ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ؛ البته آنان که کفر ورزیدند انفاق می‌کنند اموالشان را (در پیکار با مسلمانان) تا بازدارند مردم را از راه خدا به زودی...» (قرآن کریم، انفال: ۳۶). دفع تهدیدات پیچیده و رسالت امنیت پایدار نظام اسلامی، با هدف رستگاری فردی و اجتماعی، عوامل مؤثر بر ضرورت تشکیل و توسعه سازمانی با قابلیت راهبرد دفاع همه‌جانبه می‌باشد.

نظر به ابراهبرد - «يُخْرِجُهُمْ مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ» (بقره: آیه ۲۵۷) - نظام اسلامی و تهدیدات مداوم و مستمر نظام سلطه، قرآن کریم رهبران نظام اسلامی را در خصوص بسیج منابع و تحقق راهبرد دفاع همه‌جانبه چنین هشدار می‌دهد: «... قَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً؛ کارزار کنید با مشرکان در حالی که متفق باشید همان‌گونه که ایشان نبرد می‌کنند...» (همان، توبه: آیه ۳۶). قرآن کریم راهبرد تحقق اهداف و دفع تهدیدات را چنین ابلاغ

می‌نماید: «... وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِّن قُوَّةٍ وَ مِنْ رِّبَاطِ الْخَيْلِ؛ و آماده کنید برای مشرکان هر چه توانید از نیرو و اسبان بر آخور بسته شد...» (همان، انفال: ۶۰). نظر به پیچیدگی تهدیدات استکبار، حضرت علی (ع) راهبرد فوق را به کارگزاران نظام اسلامی چنین ابلاغ می‌فرماید: «... فَخُذُوا لِلْحَرْبِ أَهْبَتَهَا وَ أَعِدُّوا لَهَا عُذَّتَهَا فَقَدْ شَبَّلَطَّاها وَ عَلَا سَنَّاها؛ برای جنگ آماده شوید و ساز و برگ نبرد مهیا دارید که آتش آن بالا گرفته است...» (فیض‌الاسلام، ۱۳۶۵: خطبه ۲۶). حضرت امام (ره) سازمان با رویکرد دفاع همه‌جانبه را که قابلیت دفع تهدیدات متصور را دارا باشد، چنین ترسیم می‌فرماید: «... ارتش بیست‌میلیونی راهکار دفاع همه‌جانبه از انقلاب است...» (فرهادی، ۱۳۷۶: ۷). رسالت این نهاد در تحقق اهداف، در اندیشه دفاعی حضرت امام (ره) چنین بیان شده: «... رحمت و برکات خداوند بزرگ بر بسیج مستضعفان که به حق پشتوانه انقلاب اسلامی است...» (سپاه، ۱۳۸۲: ۳۴۹). معمار کبیر انقلاب اسلامی، راهبرد رهبران الهی در بسیج منابع، در فرآیند تحقق اهداف و دفع تهدیدات را به‌عنوان ضرورت انکارناپذیر تشکیل و توسعه نهاد مقدس بسیج با رویکرد دفاع همه‌جانبه در مناسبت‌های مختلف تبیین فرموده‌اند که به چند رویکرد آن اشاره می‌شود:

الف) رویکرد بسیج، محور نفی سبیل در راهبرد دفاعی حضرت موسی (ع) را حضرت امام (ره) چنین تبیین می‌نمایند: «... مدت‌ها با یک عصا مردم را، همین مردم توده را بر ضد فرعون که در زمان او بزرگ‌ترین قدرت بود، بسیج کرد...» (صحیفه نور، ج ۷: ۲۰۴).

ب) رویکرد بسیج، محور دفع تهدیدات و تحقق اهداف در راهبرد دفاعی پیامبر اکرم (ص) که در اندیشه دفاعی حضرت امام (ره) چنین تبیین شده «... پیامبر اسلام مردم را بسیج کرد، همین سروپا برهنه‌ها را بسیج کرد بر ضد مشرکین و قتال کرد و جنگ‌ها کرد تا مشرکین را دماغشان را به خاک مالید و عدالت را ایجاد کرد...» (همان: ۲۰۵).

ج) رویکرد بسیج، محور وحدت امت در راهبرد اجتماعی ائمه اطهار (ع) که در اندیشه دفاعی حضرت امام (ره) چنین تبیین شده: «... ائمه ما با همان دید الهی که داشتند، می‌خواستند که این ملت‌ها را باهم بسیج کنند و یکپارچه کنند، از راه‌های مختلف این‌ها را یکپارچه کنند تا آسیب‌پذیر نباشند...» (همان، ج ۱۳: ۱۵۴)

د) رویکرد بسیج، محور «كَمْ مِّنْ فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيرَةً»: که در اندیشه دفاعی حضرت امام^(ع) چنین تبیین شده: «... در کشور ما وقتی که این مسئله، مسئله اسلام و فداکاری در راه اسلام است، مردم همه حاضرند، چون مردم ما می‌دانند در صدر اسلام خود پیغمبر و ائمه آن‌طور فداکاری کردند و مسلمین صدر اسلام با آنکه عددشان کم بود، آن‌گونه فعالیت کرده و جنگ کردند و کشور ما بحمدالله به حسب نوع و اکثریت غالب افراد، این احساس را دارند که برای اسلام و کشورشان خدمت کنند...» (همان، ج ۱۹: ۱۳۹).

نظر به اهداف نظام اسلامی، تهدیدات نظام سلطه، عبرت از فراز و فرودهای تاریخ اسلام و الگوگیری از راهبرد پیامبران الهی و ائمه معصومین است. حضرت امام^(ع) راهبرد تحقق نهاد فوق را چنین ترسیم و ابلاغ فرمودند: «... یک مملکتی بعد از چند سالی که بیست میلیون جوان دارد؛ باید بیست میلیون تفنگدار داشته باشد و بیست میلیون ارتش داشته باشد و یک چنین مملکتی آسیب‌پذیر نیست و الآن هم بحمدالله نیست...» (همان، ج ۱۰: ۲۳۹).

در دیگر فراز اندیشه دفاعی امام^(ع)، رسالت خطیر انقلاب اسلامی در تحقق اهداف و دفع تهدیدات که مؤید ضرورت تشکیل و توسعه نهاد مقدس بسیج است؛ چنین تبیین شده: «... چون مقصد ما اسلام است، باید هر جوانی یک نیرو باشد برای دفاع از اسلام و همه مردم و هرکس در هر شغلی که هست باید مهیا باشد برای جلوگیری از کفر و الحاد و هجوم بیگانگان...» (همان، ج ۲۱: ۱۳۹).

در دیگر فراز اندیشه دفاعی امام^(ع)، رسالت این نهاد مقدس در دفع تهدیدات استکبار، چنین تبیین شده: «... بار دیگر تأکید می‌کنم که غفلت از ایجاد ارتش بیست‌میلیونی سقوط در دام دو ابرقدرت جهانی را به دنبال خواهد داشت...» (همان، ج ۲۱: ۸۳).

نظر به چنین رسالت خطیری، حضرت امام^(ع) مسئولین را چنین هشدار می‌دهد: «... من دست یکایک شما پیشگامان رهایی را می‌بوسم و می‌دانم که اگر مسئولین نظام اسلامی از شما غافل شوند، در آتش دوزخ الهی خواهند سوخت...» (مرکز پژوهش‌های بسیج، ۱۳۶۹: ۳۴). نظر به مباحث فوق، هدف نوشتار حاضر تحلیل مضمون ضرورت تشکیل و توسعه بسیج و راهبرد دفاع همه‌جانبه در اندیشه دفاعی امام خمینی^(ع) می‌باشد.

اهمیت و ضرورت تحقیق

شناخت نسبت به دیدگاه امام خمینی^(ره) پیرامون ضرورت تشکیل و توسعه بسیج موجب می‌شود تا با هدفمند نمودن منابع به امر تشکیل و توسعه بسیج همت گماشت و با دفع تهدیدات و محقق نمودن منافع ملی و ایجاد امنیت پایدار، زمینه سعادت فرد و جامعه در سطوح مختلف را مهیا نمود. از سویی تجارب تلخ و ناگوار تاریخ اسلام از صدر اسلام تاکنون، تبیین‌کننده این واقعیت است که سهل‌انگاری و ساده‌اندیشی نسبت به موضوع فوق موجب غافلگیری راهبردی نظام و عدم تحقق منافع در سطوح ملی، منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای می‌شود و در نهایت سست شدن پشتیبانی آحاد ملت از نظام و گرفتاری در دام ابرقدرت‌ها را به دنبال خواهد شد. به این جهت حضرت امام^(ره) جایگاه بسیجیان را چنین تعیین می‌فرماید: «من دست یک‌یک شما پیشگامان رهایی را می‌بوسم» و مسئولین را چنین هشدار می‌دهند: «اگر مسئولین نظام اسلامی از شما غافل شوند، در آتش دوزخ الهی خواهند سوخت».

سؤال تحقیق

مضامین فراگیر ضرورت تشکیل و توسعه بسیج راهبرد دفاع همه‌جانبه در اندیشه دفاعی امام خمینی^(ره) کدامند؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

پیشینه پژوهش

با مطالعات اکتشافی مشخص گردید، موضوعی با عنوان ضرورت تشکیل و توسعه بسیج راهبرد دفاع همه‌جانبه به‌عنوان یک موضوع تحقیقی با روش تحلیل مضمون صورت نگرفته است. در نتیجه موضوع تحقیق نو و بدیع است، اما چند پیشینه مرتبط با موضوع به شرح زیر است

جدول ۱: پیشینه تحقیق

عنوان تحقیق	نویسندگان	اهداف تحقیق
تحلیل مضمون محتوای «مردم» در اندیشه سیاسی امام خمینی ^(۳) (۱۳۹۵)	رقیه جاویدی غلامرضا بهروزی‌لک	در این مقاله، چيستی دال «مردم» در اندیشه سیاسی امام خمینی ^(۳) با روش کیفی تحلیل مضمون و به‌کارگیری نرم‌افزار MAXQDA بررسی شده است.
تحلیل مضمون چشم‌انداز انقلاب اسلامی در اندیشه سیاسی امام خمینی ^(۳)	اسماعیل خان‌احمدی	با استفاده از روش تحلیل مضامین، پنج مضمون به‌عنوان مضامین فراگیر از اندیشه سیاسی حضرت امام ^(۳) احصاء و تعیین گردید.
تحلیل مضمون «اعتماد» در اندیشه امام خامنه‌ای (۱۳۹۴)	جلال درخشه و همکاران	هدف مقاله تبیین مقوله اعتماد در اندیشه رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی) با روش تحلیل مضمون است.
تحلیل مضمون ساخت درونی قدرت نیروهای مسلح برای جنگ آینده از منظر فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی)	علیرضا قاضی میرسعید و همکاران	این تحقیق با هدف تبیین ساخت درونی قدرت نیروهای مسلح برای جنگ آینده از دیدگاه فرماندهی معظم کل قوا و بهره‌گیری از تحلیل مضمون، چهار مضمون قابلیت‌سازی، عزم‌راسخ و اتحاد ملی، قدرت نظامی دانش‌محور و قدرت معنوی ولایت‌محور را به‌عنوان مضامین فراگیر ارائه نموده است.
تبیین بایسته‌های مدیران سیاسی مبتنی بر رهیافت مدیریت جهادی با روش تحلیل مضمون	رسول یوسفی بهرام اکبری	محققین با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون و مطالعه اکتشافی در بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، الگوی بایسته مدیران سیاسی جهادی با دو رویکرد سیاسی اعتقادی با ۲۲ فراگیر را ترسیم نموده‌اند.
تحلیل مضمون و شبکه مضامین	حسن عابدی جعفری و همکاران	هدف این مقاله، معرفی تحلیل مضمون و فنون مرتبط با آن است.

مفهوم‌شناسی متغیرها

بسیج: از واژه بسیج^۱ تعاریف متعددی ارائه شده که از بین آن‌ها به چند تعریف که با موضوع و ارزش‌های حاکم بر نظام اسلامی در فرآیند تحقق این رسالت منطبق و برخوردار از رویکرد دفاع همه‌جانبه باشد، اشاره می‌شود. در اندیشه دفاعی فرمانده کل قوا (مدظله‌العالی) واژه بسیج با دو رویکرد فوق چنین تعریف شده: «... بسیج، یعنی آمادگی، بسیج، یعنی

احساس تکلیف در همه لحظات، بسیج، یعنی حضور همه‌جانبه در همه میدان‌ها که از انسان در آن میدان، کار می‌طلبند و فرقی هم بین زن و مرد نیست» (فرهادی، ۱۳۷۶: ۳). از منظر صاحب‌نظر دیگر، این واژه با دو رویکرد متصور چنین تعریف شده: «در نظام جمهوری اسلامی ایران، بسیج همواره به‌عنوان مهم‌ترین بستر حرکت مردمی، قاعده اصلی هرم سازمانی سپاه و پیشگام تحول و تعالی بوده است» (حبی، ۱۳۸۹: ۲۲). از دیگر منظر این واژه چنین تعریف شده: «فرآیندی است که یک گروه به‌واسطه آن به کنترل بر منابع لازم برای کنش جمعی دست می‌یابد. این منابع ممکن است نیروی انسانی، کالا، تسلیحات یا هر چیز دیگری باشد که در مسیر منافع بسیج‌گران قرار گیرد...» (تیلی، ۱۳۸۵: ۱۹). در این پژوهش واژه بسیج با دو رویکرد فوق چنین تعریف شده: «بسیج به معنای فرآیند و سبکی از مدیریت^۱ است که با به‌کارگیری مؤثر منابع مادی و معنوی در برنامه‌ریزی، سازماندهی منابع و امکانات و هدایت و کنترل آن‌ها به سمت اهداف انقلاب اسلامی، زمینه کسب موفقیت^۲ را فراهم نماید (محقق).

راهبرد: برای این واژه تعاریف متعددی ارائه شده که به چند تعریف برخوردار از رویکرد دفاع همه‌جانبه، اشاره می‌شود. در کتاب «استراتژی و تحولات ژئوپلیتیکی»، راهبرد چنین تعریف شده: تدابیری است که جامعه برای بسیج و کاربرد کلیه منابع موجود و یا قابل حصول به‌منظور حفظ و تعمیم ارزش‌های متعلق به خود اتخاذ می‌کند (تافته، ۱۳۹۴: ۵۱). کمیسیون دفاعی مجلس شورای اسلامی، راهبرد را چنین تعریف نموده: «شیوه‌هایی که کشور در به‌کارگیری امکانات خود به‌منظور نیل به اهداف نظامی و پشتیبانی از اهداف عمومی کشور انتخاب می‌نماید» (همان: ۵۰). بوفر معتقد است: «...راهبرد، مسیر فعالیت سازمان برای تحقق اهداف سازمان است» (بوفر، ۱۳۶۶: ۲۲). دیگر صاحب‌نظر معتقد است: «به مهارت رهبری و هدایت یک جنگ، هنر جنگیدن، مدیریت یک ارتش یا چند ارتش در یک عملیات، هنر اعزام یا استقرار نیروهای پیاده، کشتی‌ها یا هواپیماها برای دست یافتن به برتری مکانی و زمانی بر دشمن و شرایط جنگیدن به‌طور دلخواه، راهبرد گفته می‌شود

...» (کلارک، ۱۳۸۶: ۴۸). بیلیس راهبرد را هنر تخصیص و کاربرد ابزار نظامی برای تحصیل اهداف سیاسی (بیلیس، ۱۳۶۹: ۲۹) تعریف نموده. کالینز راهبرد را یک نقشه عملیاتی، برای دستیابی به نتیجه مطلوب و نهایی طراحی شده (کالینز، ۱۳۸۳: ۵۳) تعریف نموده است.

دفاع همه‌جانبه: برای دفاع همه‌جانبه تعاریفی ارائه شده که به چند تعریف اشاره می‌شود. در اندیشه دفاعی امام خمینی^(ره) این واژه چنین تبیین شده: «... در هنگامه نبرد مجال پرداختن به همه جهات قوت‌ها، ضعف‌ها، طرح‌ها و برنامه‌ها و در حقیقت ترسیم راهبرد دفاع همه‌جانبه، نبوده است، ولی در شرایط عادی باید با سعه‌صدر و به دور از حُب و بغض‌ها به این مسائل پرداخت و از همه اندوخته‌ها، تجربه‌ها، استعدادها و طرح‌ها استفاده نمود و در جذب هرچه بیشتر نیروهای مؤمن به انقلاب همت گماشت و تجارب را به دیگران منتقل ساخت و در تجهیز همه آحاد و افراد این کشور، بر اساس اصول خاص دفاع همه‌جانبه و تا رسیدن به تشکل واقعی و حقیقی بسیج و ارتش بیست‌میلیونی، کوشش نمود» (مرندي، ۱۳۷۸: ۴۵). دیگر کارشناسان این حوزه، دفاع همه‌جانبه را چنین تعریف نموده‌اند: «آماده‌سازی و به‌کارگیری همه سرمایه‌های انسانی، امکانات مادی و معنوی به‌منظور پیشگیری و مقابله با هر نوع تهدید و تهاجم دشمنان خارجی و داخلی، دفاع همه‌جانبه می‌باشد» (خانی، ۱۳۷۶: ۵۸). نظر به اهداف متعالی انقلاب اسلامی و تهدیدات نظام سلطه، علیه نظام اسلامی مستخرجه از مبانی ارزشی و آموزه‌های دینی، الگوی سازمان دفاع همه‌جانبه، با رویکرد امنیت پایدار مؤثر در تحقق اهداف و دفع تهدیدات مستخرجه از منشور حکومت اسلامی به مالک اشتر را می‌توان چنین تبیین و ترسیم نمود: «... فَأَلْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ»:

الف) امنیت اجتماعی: «حُصُونُ الرَّعِيَّةَ؛ دژهای استوار رعیت‌اند».

ب) امنیت سیاسی: «وَزَيْنُ الْأَوْلَادِ؛ زینت والیان».

ج) امنیت اعتقادی: «وَعِزُّ الدِّينِ؛ دین خدا به آن‌ها عزت یابد».

د) امنیت اقتصادی: «وَسَبُّلُ الْأَمْنِ؛ راه‌ها به آن‌ها امن گردد».

ه) امنیت فرهنگی: «وَلَيْسَ تَقْوَمُ الرَّعِيَّةُ إِلَّا بِهِمْ؛ و کار رعیت جز به آن‌ها استقامت

الگوی مفهومی ۲: سازمان با رویکرد دفاع همه جانبه (امنیت پایدار) (نگارندگان: ۱۳۹۹)

روش شناسی تحقیق

- نوع تحقیق: این تحقیق نظر به اینکه با نگاهی ارزشی به موضوع می پردازد؛ از حیث جهت گیری، کاربردی- توسعه ای و از حیث هدف اکتشافی- توسعه ای است و از آنجا که در نظام دفاعی کشور استفاده می شود، کاربردی است و چون به دنبال کشف مضامین از رهنمودهای حضرت امام^(ره) است، از نوع اکتشافی است.

- روش تحقیق: روش تحقیق تحلیل مضمون^۱ است. این روش یکی از روش های کارآمد تحلیل کیفی است (براون، ۲۰۰۶) که به سه روش- قالب مضامین، ماتریس مضامین و شبکه مضامین- انجام می شود.

جدول ۲: روش تحلیل های مضمون

روش	شرح	ارائه دهنده روش
قالب مضامین	در تحقیقاتی که تعداد متون و داده های آن زیاد باشد (ده تا سی منبع) به کار می رود.	کینگ و هوراکز (۲۰۱۰)
ماتریس مضامین	جهت مقایسه مضامین با یکدیگر و یا مقایسه مضامین در منابع داده ها استفاده می شود.	مایلز و هابرم (۱۹۹۴)
شبکه مضامین	شبکه مضامین نقشه ای شبیه تارنما به مثابه اصل سازمان دهنده و روش نمایش دهنده عرضه می کند.	آترایدواستیرلینگ (۲۰۰۱)

مطابق با تعریف شیخ‌زاده و همکارانش، شبکه مضامین بر اساس روندی مشخص، پایین‌ترین سطح قضایای پدیده را از متن بیرون می‌کشد (مضامین پایه) سپس با دسته‌بندی این مضامین پایه‌ای و تخلیص آن‌ها به اصول مجردتر و انتزاعی‌تر، دست پیدا می‌کند (مضامین سازمان‌دهنده)؛ در قدم سوم این مضامین عالی در قالب استعاره‌های اساسی گنجانده شده و به صورت مضامین حاکم بر کل متن درمی‌آید (مضامین فراگیر)؛ سپس این مضامین به صورت نقشه‌ای شبیه تارنما، رسم و مضامین برجسته هریک از این سطوح همراه با روابط میان آن‌ها نشان داده می‌شود و بر وابستگی و ارتباط متقابل میان شبکه تأکید شود (شیخ‌زاده و همکاران، ۱۳۹۰). مراحل به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول ۳: مراحل تنظیم شبکه مضمونی (آترایدواستیرلینگ، ۲۰۰۱)

مرحله تحلیلی	گام	اقدام
الف) تجزیه و تحلیل متن	گام اول: کدگذاری	تهیه یک چهارچوب کدگذاری تجزیه متن به بخش‌های کوچک‌تر با استفاده از چهارچوب کدگذاری
	گام دوم: تعریف مضامین	استخراج مضامین از بخش‌های کدگذاری شده متن تصحیح مضامین
ب) کشف متن	گام سوم: ساختن شبکه مضمونی	منظم کردن یافتن مضامین بازیابی مضامین پایه‌ای برای یافتن مضامین سازمان‌دهنده استخراج مضمون (مضامین) فراگیر ترسیم شبکه‌های مضمونی
	گام چهارم: توصیف و کشف شبکه‌های مضمونی	توصیف شبکه کشف شبکه
ج) یکپارچه‌سازی کشف‌ها	گام پنجم: خلاصه کردن	خلاصه کردن شبکه‌های مضمونی
	گام ششم: توصیف الگوها	توصیف الگوها

- جامعه آماری و روش نمونه‌گیری: جامعه آماری پژوهش مشتمل بر تدابیر، رهنمودها و فرمایشات حضرت امام^(ره) پیرامون ضرورت تشکیل و توسعه بسیج راهبرد

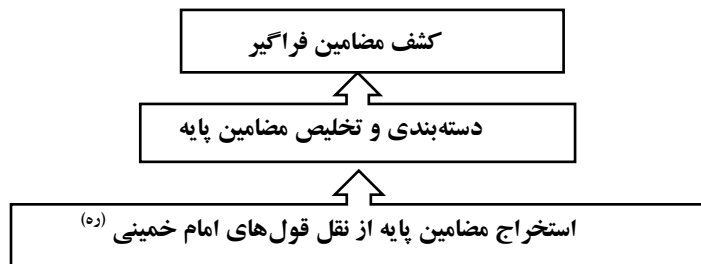
دفاع همه‌جانبه می‌باشد. در تعیین روایی، تعداد ۱۰ نفر از خبرگان به‌صورت هدفمند (تمام‌شمار) انتخاب شدند و اقدام به تکمیل پرسشنامه نمودند.

- **روش جمع‌آوری داده‌ها:** داده‌های این پژوهش با استفاده از روش کتابخانه‌ای و فیش‌برداری از فرمایشات امام^(ع) پیرامون بسیج جمع‌آوری شده است.

- **قلمرو تحقیق:** قلمرو تحقیق فرمایشات حضرت امام^(ع) راجع به بسیج از سال ۱۳۵۸ تا ۱۳۶۸ می‌باشد که تبیین‌کننده ضرورت تشکیل و توسعه بسیج در راستای تحقق چشم‌انداز انقلاب اسلامی با دو رویکرد دفع تهدیدات و تحقق اهداف متعالی انقلاب اسلامی می‌باشد.

تجزیه و تحلیل و یافته‌های پژوهش

ارائه نتایج منسجم در تحلیل کیفی به‌خصوص در این پژوهش، مستلزم حفظ و ارائه روند تولید نتایج مبتنی بر روش فراترکیب منتخب است. بر این اساس مطابق مضمون آتراید-استیرلینگ، تمامی فرمایشات حضرت امام^(ع) پیرامون تشکیل و توسعه بسیج راهبرد دفاع همه‌جانبه یا مرتبط با آن انتخاب گردید. شناسایی و کشف مضامین از فرمایشات حضرت امام^(ع) با بهره‌گیری از روش تحلیل مضمون که در تحقیقات کیفی کاربرد گسترده‌ای دارد، میسر گردید که الگوریتم تحقیق با روش شبکه مضامین مطابق با شکل زیر می‌باشد:

شکل ۱: الگوریتم تحقیق مطابق با شکل مضمون آتراید- استیرلینگ

مرحله یکم (گام یکم و دوم): بر اساس الگوریتم تحقیق در گام یکم، با مطالعه اکتشافی در اندیشه دفاعی حضرت امام ^(ره)، ۳۳ نقل قول مرتبط با بسیج راهبرد دفاع همه‌جانبه احصاء گردید. سپس بر اساس گام دوم الگوریتم، نقل قول‌های مضمونی به مضامین پایه تبدیل گردید. فرآیند صورت‌گرفته دو گام فوق به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول ۴: تبدیل نقل قول به مضامین پایه

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
خواب راحت را دیدگاه جهانخواران و سرسپردگانی که به ستم و ظلم خویش اصرار می‌ورزند، سلب خواهد کرد.	خميني،... به یاری خدا در کنار بسیجیان جهان اسلام، این پابره‌نه‌های مغضوب دیکتاتورها، خواب راحت را دیدگاه جهانخواران و سرسپردگانی که به ستم و ظلم خویش اصرار می‌ورزند، سلب خواهد کرد.	صحیفه امام، ج ۱۹: ۱۹
ما باید در جنگ اعتقادی‌مان بسیج بزرگ سربازان اسلام را در جهان به راه اندازیم.	جنگ ما، جنگ عقیده است و جغرافیا و مرز نمی‌شناسد و ما باید در جنگ اعتقادی‌مان بسیج بزرگ سربازان اسلام را در جهان به راه اندازیم.	صحیفه امام، ج ۲۱: ۸۷
اکنون نیز باید با خودیاری و همکاری برای مبارزه علیه فقر و محرومیت بسیج شوید و مستضعف کمر همت ببندید.	اکنون نیز باید با خودیاری و همکاری برای مبارزه علیه فقر و محرومیت بسیج شوید و با یاری الهی به یاری مردم مستضعف کمر همت ببندید.	صحیفه امام، ج ۶: ۵۱۸
امروز آمادگی جنگی ضرورت بیشتری دارد. دشمنان در کمین نشسته‌اند.	امروز آمادگی جنگی ضرورت بیشتری دارد و دشمنان خدا و خلق خدا آنی غافل نیستند و در کمین نشسته‌اند تا آنچه را خدایی است، نابود کنند.	صحیفه امام، ج ۲۱: ۱۴۷
بسیجیان جهان اسلام در فکر ایجاد حکومت بزرگ اسلامی باشند و این شدنی است، چراکه بسیج تنها منحصر به ایران اسلامی نیست.	باید بسیجیان جهان اسلام در فکر ایجاد حکومت بزرگ اسلامی باشند و این شدنی است، چراکه بسیج تنها منحصر به ایران اسلامی نیست.	صحیفه نور، ج ۲۱: ۵۳
در مقابل شرق و غرب ایستاد.	باید هسته‌های مقاومت را در تمام جهان به وجود آورد و در مقابل شرق و غرب ایستاد.	صحیفه امام، ج ۹: ۱۹۵
برای دفاع از اسلام... و جلوگیری از کفر و الحاد و هجوم بیگانگان همه باید مهیا باشند.	چون مقصد ما اسلام است، باید هر جوانی یک نیرو باشد برای دفاع از اسلام و همه مردم و هرکس در هر شغلی که هست مهیا باشد برای جلوگیری از کفر و الحاد و هجوم بیگانگان.	صحیفه نور، ج ۱۹: ۲۲۰

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
غفلت از ایجاد ارتش بیست میلیونی سقوط در دام دو ابرقدرت جهانی را به دنبال خواهد داشت.	بار دیگر تأکید می‌کنم که غفلت از ایجاد ارتش بیست میلیونی سقوط در دام دو ابرقدرت جهانی را به دنبال خواهد داشت.	صحیفه نور، ج ۲۱: ۳۳
نگهبان جمهوری اسلامی و کشور عزیز از شر جهانخواران است، تحقق یابد.	امید است که با شرکت فعال قشرهای معظم و شور و شعفی که در جوانان عزیز از برکت جمهوری اسلامی مشاهده می‌شود، ارتش ۲۰ میلیونی که نگهبان جمهوری اسلامی و کشور عزیز از شر جهانخواران است، تحقق یابد.	صحیفه نور، ج ۱۵: ۲۳۱
قدرت تفکر و توطئه علیه خود را از آنان (استکبار) سلب کنید.	جوان عزیزم که چشم امید من به شماست، با یک دست قرآن را و با دست دیگر سلاح را بگیرید و چنان از حیثیت و شرافت خود دفاع کنید که قدرت تفکر و توطئه علیه خود را از آنان سلب کنید.	صحیفه امام، ج ۲۱: ۱۹۶
ریشه ضد انقلاب در تمامی ابعاد از بیخ و بن قطع گردد.	حضور شما بسیجیان در صحنه موجب می‌شود که ریشه ضد انقلاب در تمامی ابعاد از بیخ و بن قطع گردد.	صحیفه امام، ج ۲۰۳: ۱۲
چشم طمع دشمنان و جهان‌خواران از آن دور خواهد گردید.	اگر بر کشوری نوای دلنشین تفکر بسیجی طنین‌انداز شد، چشم طمع دشمنان و جهان‌خواران از آن دور خواهد گردید و الا هر لحظه باید منتظر حادثه باشند.	صحیفه نور، ج ۲۱: ۵۲
با تأیید الهی به نجات مردم مستضعف کمر همت ببندید.	اکنون باید با خودباوری و همکاری برای مبارزه علیه فقر و محرومیت بسیج شوید و با تأیید الهی به نجات مردم مستضعف کمر همت ببندید.	صحیفه نور، ج ۵: ۲۷۴
بسیج به حق پشتوانه انقلاب اسلامی است.	رحمت و برکات خداوند بزرگ بر بسیج مستضعفان که به حق پشتوانه انقلاب اسلامی است.	صحیفه امام، ج ۱۵: ۳۸۶
فرزندان بسیجی‌ام در این مراکز، پاسدار اصول تغییرناپذیر «نه شرقی و نه غربی» باشند.	طلاب علوم دینی و دانشجویان دانشگاه‌ها باید با تمام توان در مراکزشان از انقلاب و اسلام دفاع کنند، فرزندان بسیجی‌ام در این مراکز، پاسدار اصول تغییرناپذیر «نه شرقی و نه غربی» باشند.	صحیفه امام، ج ۲۱: ۱۹۵
مسئولین تنها با پشتوانه شماست که می‌توانند به تمامی تشنگان حقیقت و صداقت اثبات کنند که بدون آمریکا و شوروی می‌شود به زندگی مسالمت‌آمیز توأم با صلح و آزادی رسید.	شما باید بدانید که کارتان به پایان نرسیده، انقلاب اسلامی در جهان نیازمند فداکاری شماست و مسئولین تنها با پشتوانه شماست که می‌توانند به تمامی تشنگان حقیقت و صداقت اثبات کنند که بدون آمریکا و شوروی می‌شود به زندگی مسالمت‌آمیز توأم با صلح و آزادی رسید.	صحیفه نور، ج ۱۳: ۸۲

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
آماده فداکاری در راه اسلام است.	ارتش بیست‌میلیونی و بسیج عمومی که با سازمان‌دهی خود ملت، مجهز می‌شود، آماده فداکاری در راه اسلام است.	صحیفه نور، ج ۱۳: ۸۲
بسیج مردم ستم‌دیده عراق از مهم‌ترین خواسته‌ها و هدف‌های ما بوده است.	اکنون به سازمان‌دهی و بسیج و تشکیل مردم ستم‌دیده عراق پرداخته‌اند که این از مهم‌ترین خواسته‌ها و هدف‌های ما بوده است.	صحیفه امام، ج ۲۰: ۳۳۱
فرمول خاص دفاع همه‌جانبه و تا رسیدن به تشکل واقعی و حقیقت بسیج و ارتش بیست‌میلیونی کوشش نمود.	در تجهیز کلیه آحاد و افراد این کشور، بر اساس اصول و فرمول خاص دفاع همه‌جانبه و تا رسیدن به تشکل واقعی و حقیقت بسیج و ارتش بیست‌میلیونی کوشش نمود.	صحیفه امام، ج ۲۱: ۱۳۵
در یک تشکیلات بزرگ اسلامی، زرق و برق کاخ‌های سفید و سرخ را از بین خواهند برد.	امروز جهان تشنه اسلام ناب محمدی است و مسلمانان در یک تشکیلات بزرگ اسلامی، زرق و برق کاخ‌های سفید و سرخ را از بین خواهند برد.	صحیفه امام، ج ۲۱: ۸۷
مردمی مسلح و جنگجو مواجه می‌شوند که از وجب به وجب شهرشان دفاع می‌کنند.	... بر فرض محال اگر وارد شهری شدند، تازه با مردمی مسلح و جنگجو مواجه می‌شوند که از وجب به وجب شهرشان دفاع می‌کنند.	صحیفه امام، ج ۱۳: ۲۴۴
خدا خواست که سی‌وپنج میلیون جمعیت بسیج ایمانی شوند برای خدا، یک تحولی پیش آورد، خدا که نفوس این سی‌وپنج میلیون جمعیت را متحول کرد به یک نفوس دارای ایمان، قدرت ایمانی پیدا کردند.	خدا خواست که سی‌وپنج میلیون جمعیت بسیج ایمانی شوند برای خدا، یک تحولی پیش آورد، خدا که نفوس این سی‌وپنج میلیون جمعیت را متحول کرد به یک نفوس دارای ایمان، قدرت ایمانی پیدا کردند.	صحیفه امام، ج ۱۲: ۲۴۲
شما جوانان را بسیج کرد، بسیج الهی کرد که حفظ کنید این کشور را و دست رد به سینه تمام شیاطین قدرتمند بزنید و شما پیروزید.	خدای تبارک و تعالی به داد ما رسید و به داد کشور ما رسید و به داد ملت ما رسید و شما جوانان را بسیج کرد، بسیج الهی کرد که حفظ کنید این کشور را و دست رد به سینه تمام شیاطین قدرتمند بزنید و شما پیروزید.	صحیفه امام، ج ۱۶: ۹۲
ملتی که در خط اسلام ناب محمدی و مخالف با استکبار و پول‌پرستی و تحجرگرایی است، باید همه افراد بسیجی باشند.	ملتی که در خط اسلام ناب محمدی - صلی الله علیه و آله و سلم - و مخالف با استکبار و پول‌پرستی و تحجرگرایی و مقدس‌نمایی است، باید همه افراد بسیجی باشند و فتون نظامی و دفاعی را بدانند.	صحیفه امام، ج ۲۱: ۱۲۰
بسیج ملی ما، بسیج اسلامی ما، این‌ها باید همیشه مراقب باشند و رفت‌وآمدهای مشکوک را زیر نظر داشته باشند.	بسیج ملی ما، بسیج اسلامی ما، این‌ها باید همیشه مراقب باشند و رفت‌وآمدهای مشکوک را زیر نظر داشته باشند و اگر دیدند اطلاع بدهند به مراکزی که باید اطلاع بدهند.	صحیفه امام، ج ۱۳: ۱۴۹

مضامین پایه	برداشت از متن (نقل قول)	شناسه
الگوی برای تمام مستضعفین جهان و ملت‌های ملمان عالم باشد.	من امیدوارم که این بسیج عمومی اسلامی، الگویی برای تمام مستضعفین جهان و ملت‌های مسلمان عالم باشد.	صحیفه امام، ج ۱۲: ۱۶۰
رژیم صهیونیستی را از گذشته جنایت‌بار خود پشیمان و سرزمین‌های غصب‌شده مسلمانان را از چنگال آنان خارج کرد.	با تشکیل هسته‌های مقاومت حزب‌الله در سراسر جهان، رژیم صهیونیستی را از گذشته جنایت‌بار خود پشیمان و سرزمین‌های غصب‌شده مسلمانان را از چنگال آنان خارج کرد.	صحیفه امام، ج ۲۱: ۳۲۰
برادران و خواهران ایمانی! برای رفع این نقیصه دردآور بسیج شوید.	برای مبارزه با بی‌سوادی به‌طور ضربتی و بسیج عمومی قیام کنید... برادران و خواهران ایمانی! برای رفع این نقیصه دردآور بسیج شوید و ریشه این نقص را از بُن برکنید.	صحیفه امام، ج ۱۱: ۱۲۴
به‌هیچ‌وجه نگذارند ایادی آمریکا و شوروی در آن دو محل حساس نفوذ کنند، تنها با بسیج است که این مهم انجام می‌پذیرد.	امروز دانشگاه و حوزه از هر محلی بیشتر به اتحاد و یگانگی احتیاج دارند. فرزندان انقلاب به‌هیچ‌وجه نگذارند ایادی آمریکا و شوروی در آن دو محل حساس نفوذ کنند، تنها با بسیج است که این مهم انجام می‌پذیرد.	صحیفه امام، ج ۲۱: ۱۲۳
مصادق کاملی از ایشار و خلوص و فداکاری ... چه کسی سزاوارتر از بسیج و بسیجیان خواهد بود.	حقیقتاً اگر بخواهیم مصادق کاملی از ایشار و خلوص و فداکاری و عشق به ذات مقدس حق و اسلام ارائه دهیم، چه کسی سزاوارتر از بسیج و بسیجیان خواهد بود.	صحیفه امام، ج ۲۱: ۱۹۴
نگهبان سرحدات و راه‌ها و شهرها و روستاها و بالاخره نگهدار امنیت و آرامش‌بخشان به ملت می‌باشند.	بسیج و عشایر ویژگی خاص دارند. اینان که بازوان قوی و قدرتمند جمهوری اسلامی می‌باشند و نگهبان سرحدات و راه‌ها و شهرها و روستاها و بالاخره، نگهدار امنیت و آرامش‌بخشان به ملت می‌باشند.	صحیفه امام، ج ۲۱: ۴۴
از پس توطئه‌های استکبار و ایادی جاسوس و منافق آنان برآمده‌اند و می‌روند که به یاری خداوند بزرگ، آخرین معابر پیروزی را باز کنند.	بسیج و نیروهای مردمی و همه اقشار دلاور کشورمان در آمادگی کامل به سر می‌برند و همه اهل جنگ و هنرآفرینان مدرسه عشق و شهادت‌اند و به‌خوبی از پس توطئه‌های استکبار و ایادی جاسوس و منافق آنان برآمده‌اند و می‌روند که به یاری خداوند بزرگ آخرین معابر پیروزی را باز کنند.	صحیفه امام، ج ۲۰: ۳۳۱

مرحله دوم (گام‌های سوم و چهارم): بر اساس الگوریتم تحقیق، در گام سوم مضامین پایه به مضامین سازمان‌دهنده تبدیل گردید و در گام چهارم بر مبنای مضامین سازمان‌دهنده، کشف مضامین فراگیر صورت گرفت. فرآیند صورت‌گرفته در این مرحله، به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول ۵: تبدیل مضامین پایه به مضامین سازمان‌دهنده و فراگیر

مضامین فراگیر	مضامین سازمان‌دهنده	مضامین پایه
مضمون: بسیج مردمی	فداکاری جهانی برای انقلاب	انقلاب اسلامی در جهان نیازمند فداکاری شماسست.
	بسیج بزرگ اسلامی	ما باید در جنگ اعتقادی‌مان بسیج بزرگ سربازان اسلام را در جهان به راه اندازیم.
	بسیج علیه فقر و محرومیت	اکنون نیز باید با خودیاری و همکاری برای مبارزه علیه فقر و محرومیت بسیج شوید.
	حکومت بزرگ اسلامی	بسیجیان جهان اسلام در فکر ایجاد حکومت بزرگ اسلامی باشند.
	از بین بردن زرق و برق کاخ ستمگران	در یک تشکیلات بزرگ اسلامی و زرق و برق کاخ‌های سفید و سرخ را از بین خواهد برد.
	ندامت رژیم صهیونیستی و آزادسازی مناطق اشغالی	رژیم صهیونیستی را از گذشته جنایت‌بار خود پشیمان و سرزمین‌های غصب‌شده مسلمانان را از چنگال آنان خارج کرد.
	الگو برای مستضعفان عالم	الگوی برای تمام مستضعفین جهان و ملت‌های مسلمان عالم باشد.
مضمون: بیخ‌دانی	بسیج مردم عراق	تشکیل مردم ستم‌دیده عراق پرداخته‌اند که این از مهم‌ترین خواسته‌ها و هدف‌های ما بوده است. جمله ناقص؟
	نگهبان نظام از شر جهانخواران	نگهبان جمهوری اسلامی و کشور عزیز از شر جهانخواران است، تحقق یابد. جمله ناقص؟
	سلب قدرت تفکر توطئه	قدرت تفکر و توطئه علیه خود را از آنان (استکبار) سلب کنید.
	قطع ریشه ضد انقلاب	ریشه ضد انقلاب در تمامی ابعاد از بیخ و بن قطع گردد.
	دفع طمع جهانخواران	چشم طمع دشمنان و جهانخواران از آن دور خواهد گردید.
	سلب امنیت از جهانخواران	خواب راحت را دیدگاه جهانخواران و سرسپردگانی که به ستم و ظلم خویش اصرار می‌ورزند، سلب خواهد کرد.
مقابله با تهدیدات سخت	پشتوانه انقلاب اسلامی	بسیج به حق پشتوانه انقلاب اسلامی است.
	جلوگیری از سقوط در دام ابرقدرت‌ها	غفلت از ایجاد ارتش بیست‌میلیونی سقوط در دام دو ابرقدرت جهانی را به دنبال خواهد داشت.
	آمادگی جنگی	امروز آمادگی جنگی ضرورت بیشتری دارد. دشمنان در کمین نشسته‌اند.
	فداکاری برای اسلام	آماده فداکاری در راه اسلام است.
	جلوگیری از هجوم کفر و الحاد	برای دفاع از اسلام... و جلوگیری از کفر و الحاد و هجوم بیگانگان همه باید مهیا باشند.
	دفاع همه‌جانبه	فرمول خاص دفاع همه‌جانبه و تا رسیدن به تشکل واقعی و حقیقت بسیج و ارتش بیست‌میلیونی کوشش نمود.
	ایستادگی در مقابل استکبار	در مقابل شرق و غرب ایستاد.
	دست رد به سینه شیاطین	شما جوانان را بسیج کرد، بسیج الهی کرد که حفظ کنید این کشور را و دست رد به سینه تمام شیاطین قدرتمند بزنید و شما پیروزید.

مضامین فراگیر	مضامین سازمان دهنده	مضامین پایه
مقابله با تهدیدات نیمه سخت	دفاع از خاک کشور	مردمی مسلح و جنگجو مواجه می‌شوند که از وجب به وجب شهرشان دفاع می‌کنند.
	نگهبان سرحدات	نگهبان سرحدات و راه‌ها و شهرها و روستاها و بالاخره نگهدار امنیت و آرامش بخشان به ملت می‌باشند.
	مقابله با توطئه جاسوسان و منافقین	از پس توطئه‌های استکبار و ایادی جاسوس و منافق آنان برآمده‌اند و می‌روند که به یاری خداوند بزرگ آخرین معابر پیروزی را باز کنند.
	اطلاعات راهبردی	بسیج ملی ما، بسیج اسلامی ما، این‌ها باید همیشه مراقب باشند و رفت و آمدهای مشکوک را زیر نظر داشته باشند.
توسعه قدرت نرم	پاسدار اصول انقلاب	فرزندان بسیجی‌ام در این مراکز، پاسدار اصول تغییرناپذیر «نه شرقی و نه غربی» باشند.
	نجات مستضعفین	با تأیید الهی به نجات مردم مستضعف کمر همت ببندید.
	رفع بی‌سوادی	برادران و خواهران ایمانی! برای رفع این نقیصه دردآور بسیج شوید.
	سد نفوذ بیگانگان	به هیچ وجه نگذارند ایادی آمریکا و شوروی در آن دو محل حساس نفوذ کنند، تنها با بسیج است که این مهم انجام می‌پذیرد.
	مصادق کامل ایثار و خلوص و فداکاری	مصادق کاملی از ایثار و خلوص و فداکار ... چه کسی سزاوارتر از بسیج و بسیجیان خواهند بود.
	تحول ایمانی در ملت	خدا خواست که سی و پنج میلیون جمعیت بسیج ایمانی شوند، برای خدا، یک تحولی پیش آورد.
	مقابله با تحجرگرایی و مقدس‌نمایی	ملتی که در خط اسلام ناب محمدی... و مخالف با استکبار و پول‌پرستی و تحجرگرایی و مقدس‌نمایی است، باید همه افراد بسیجی باشند.
اثبات زندگی مسالمت‌آمیز به تشنگان حقیقت	مسئولین تنها با پشتوانه شماسنت که می‌توانند به تمامی تشنگان حقیقت و صداقت اثبات کنند که بدون آمریکا و شوروی می‌شود به زندگی مسالمت‌آمیز توأم با صلح و آزادی رسید.	

روایی و پایایی: نظر به اینکه در پژوهش‌های کیفی، روایی و پایایی به مفاهیمی چون باورپذیری، انتقال‌پذیری، مقبولیت، تأثیرگذاری، تأثیرپذیری و اثربخشی تبدیل می‌شود، در نتیجه برای تعیین روایی از روش والتزوباسل با محاسبه شاخص CVI استفاده گردید. خبرگان، وضعیت هر مضمون را بر اساس پرسشنامه با طیف چهار^۱ قسمتی لیکرتی تعیین

۱. «مربوط نیست» با عدد ۱، «نسبتاً مرتبط است» با عدد ۲، «مربوط است» با عدد ۳ و «کاملاً مرتبط است» با عدد ۴ مشخص گردید.

نمودند که نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق فرمول CVI به شرح جدول ۶ می‌باشد:

$$CVI = \frac{\text{تعداد متخصصانی که به مضمون نمره ۳ و ۴ داده‌اند}}{\text{تعداد کل متخصصان}}$$

جدول ۶: CVI مضامین پایه، سازمان‌دهنده و فراگیر

CVI کل	CVI	مضامین فراگیر	CVI	فراوانی	مضمون سازمان‌دهنده
۰/۸۵۴	۰/۸۵	عمق‌بخشی خارجی	۰/۹	۱۰	فداکاری جهانی برای انقلاب
			۰/۸	۱۰	بسیج بزرگ اسلامی
			۰/۹	۱۰	بسیج علیه فقر و محرومیت
			۰/۹	۱۰	حکومت بزرگ اسلامی
			۰/۹	۱۰	از بین بردن رزق و برق کاخ ستمگران
			۰/۸	۱۰	ندامت رژیم صهیونیستی و آزادسازی مناطق اشغالی
			۰/۸	۱۰	الگو برای مستضعفان عالم
			۰/۹	۱۰	بسیج مردم عراق
	۰/۹۷	عمق‌بخشی داخلی	۰/۹	۱۰	نگهبان نظام از شر جهانخواران
			۰/۹	۱۰	سلب قدرت تفکر توطئه
			۰/۹	۱۰	قطع ریشه ضد انقلاب
			۰/۹	۱۰	دفع طمع جهانخواران
			۰/۸	۱۰	سلب امنیت از جهانخواران
			۰/۸	۱۰	پشتوانه انقلاب اسلامی
			۰/۸	۱۰	جلوگیری از سقوط در دام ابرقدرت‌ها
			۰/۸۵	مقابله با تهدیدات سخت	۰/۹
	۰/۹	۱۰			فداکاری برای اسلام
	۰/۸	۱۰			جلوگیری از هجوم کفر و الحاد
	۰/۸	۱۰			دفاع همه‌جانبه
	۰/۹	۱۰			ایستادگی در مقابل استکبار
	۰/۸	۱۰			دست رد به سینه شیاطین

CVI کل	CVI	مضامین فراگیر	CVI	فراوانی	مضمون سازمان دهنده
	۰/۹	مقابله با تهدیدات نیمه‌سخت	۰/۹	۱۰	دفاع از خاک کشور
			۰/۹	۱۰	نگهبان سرحدات
			۰/۹	۱۰	مقابله با توطئه جاسوسان و منافقین
			۰/۹	۱۰	اطلاعات راهبردی
	۰/۸۵	توسعه قدرت نرم	۰/۸	۱۰	پاسدار اصول انقلاب
			۰/۹	۱۰	نجات مستضعفین
			۰/۹	۱۰	رفع بی‌سوادی
			۰/۸	۱۰	سد نفوذ بیگانگان
			۰/۸	۱۰	مصادق کامل ایثار و خلوص و فداکاری
			۰/۸	۱۰	تحول ایمانی در ملت
۰/۹	۱۰	مقابله با تحجرگرایی و مقدس‌نمایی			
۰/۹	۱۰	اثبات زندگی مسالمت‌آمیز به تشنگان حقیقت			

نظر به اینکه حداقل ضریب محتوای قابل قبول CVI ۰/۷۹ می‌باشد، طبق ارقام مندرج در جدول (۶)، ضریب محتوا برای مضامین ۳۳ گانه سازمان‌دهنده بین ۰/۸ تا ۰/۹، برای مضامین فراگیر بین ۰/۸۵ تا ۰/۹۷ و برای مضمون کل ۰/۸۵۴ تعیین گردید که نشان‌دهنده روایی بالا و قابل قبول می‌باشد. برای پایایی نیز با استفاده از روش کنترل اعضا؛ محقق متن رهنمودهای حضرت امام^(ره) را چندین مرتبه مرور نموده تا بتواند مضامین را احصا نماید. مضامین پنج‌گانه فراگیر، ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه به شرح زیر ارائه می‌شود:

الف) عمق بخشی خارجی: مضمون فراگیر عمق‌بخشی خارجی با طیف گسترده از عوامل محیطی - منطقه‌ای، فرامنطقه‌ای و جهانی - مؤثر در تحقق اهداف و منافع ملی، رویکرد اندیشه دفاعی حضرت امام^(ره) بر ضرورت تشکیل و توسعه این نهاد مقدس است. از ابعاد هشت‌گانه رویکرد فوق، سه بُعد اساسی: الف) بسیج بزرگ سربازان اسلام در جنگ اعتقادی، ب) تفکر بسیج جهان اسلام در ایجاد حکومت بزرگ اسلامی و ج) ترسیم الگویی برای مستضعفین جهان و ملت‌های مسلمان؛ تأکید مضاعف بر ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه دارد.

ب) عمق‌بخشی داخلی: مضمون فراگیر عمق‌بخشی داخلی با طیف گسترده‌ای از عوامل داخلی تأمین‌کننده اهداف و منافع ملی، دیگر محور اندیشه دفاعی حضرت امام^(ره) بر ضرورت تشکیل و توسعه این نهاد مقدس است. در ابعاد هفت‌گانه رویکرد فوق، سه بُعد محوری آن، یعنی الف) حفظ جمهوری اسلامی و کشور عزیز از شر جهانخواران، ب) بسیج به‌عنوان پشتوانه حقیقی انقلاب اسلامی و ج) بسیج به‌عنوان مانع سقوط در دام دو ابرقدرت جهانی، تأکید مضاعف بر ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه دارد.

ج) توسعه قدرت نرم: مضمون فراگیر توسعه قدرت نرم، با طیف گسترده از عوامل محیطی و داخلی مؤثر در تحقق اهداف و دفع تهدیدات، دیگر محور اندیشه دفاعی حضرت امام^(ره) در ضرورت تشکیل و توسعه این نهاد مقدس می‌باشد. در ابعاد پنج‌گانه رویکرد فوق، سه بُعد محوری: الف) بسیج، پاسدار اصول تغییرناپذیر «نه شرقی و نه غربی» نظام اسلامی، ب) بسیج، محور خط اسلام ناب محمدی... و مقابله با استکبار، پول‌پرستی، تحجرگرایی و مقدس‌نمایی و ج) بسیج ایمانی، محور تحول جامعه اسلامی، تأکید مضاعف بر تشکیل و توسعه بسیج راهبرد دفاع همه‌جانبه دارد.

ه) مقابله با تهدیدات سخت: مضمون فراگیر مقابله با تهدیدات سخت با طیف گسترده از تهدیدات و فرصت‌ها، در محیط و قوت‌ها و ضعف‌ها در درون نظام و اصل بنیادی «تُرْهَبُونَ بِعَدُوِّ اللَّهِ وَعَدُوِّكُمْ»، دیگر رویکردهای اندیشه دفاعی حضرت امام^(ره) بر ضرورت تشکیل و توسعه نهاد مقدس بسیج می‌باشد. در ابعاد چهارگانه این رویکرد، سه بُعد محوری: الف) آمادگی جنگی جهت مقابله با دشمنان در کمین نشسته، ب) جلوگیری از هجوم کفر، الحاد و بیگانگان و ج) بسیج الهی جهت زدن دست رد به سینه تمام شیاطین قدرتمند، تأکید مضاعف بر ضرورت تشکیل و توسعه بسیج راهبرد دفاع همه‌جانبه دارد.

د) مقابله با تهدیدات نیمه‌سخت: این رویکرد با طیف گسترده از عوامل درونی توجه ویژه‌ای به بسیج و انسجام منابع ملی و وحدت اقشار مختلف جامعه و مسئولان نظام دارد. در ابعاد شش‌گانه این رویکرد، سه بُعد محوری: الف) مردمی مسلح و جنگجو مدافع از

و جب به وجب شهرها، ب) نگهدار امنیت و آرامش بخشان ملت و ج) دفع کننده توطئه‌های استکبار و ایادی جاسوس و منافق آنان و گشاینده معبر پیروزی‌ها؛ تأکید مضاعف بر تشکیل و توسعه بسیج راهبرد دفاع همه‌جانبه دارد.

بر اساس فرآیند فوق، الگوی شبکه مضمون به شرح زیر ترسیم می‌شود:

نمودار ۱: الگوی شبکه مضمونی ضرورت تشکیل و توسعه بسیج در اندیشه سیاسی امام خمینی (ره)

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

الف): نتیجه‌گیری: نهاد مقدس بسیج تجربه‌گران‌بهای نظام اسلامی است که با الگوی مجاهدت، ایثار، معرفت، بصیرت، شجاعت و شهامت، رشادت، مظلومیت، لیاقت،... و محوریت «أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ...» (قرآن کریم، نساء: آیه ۵۹) و اصل بنیادی «...صَفًّا كَانْتَهُمْ بُنْيَانٌ مَّرْصُومٌ...» (همان، صف: آیه ۲) راهبرد اثربخش «... كَمْ مِّنْ فِتْنَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَتْ فِتْنَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ...» (همان، بقره: آیه ۲۴۹) را در صحنه دفاع همه‌جانبه؛ به منصفه ظهور رساند. نظر به رویکرد فوق و رسالت جنود الهی با قابلیت دفاع همه‌جانبه، ابلاغی به مالک اشتر، الگوی توسعه بسیج و الگوی شبکه مضمونی ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه در اندیشه دفاعی حضرت امام^(ره)، طیف کامل یک دفاع لایه‌بندی‌شده^۱ تحت عنوان پنج ظرفیت در حوزه امنیت پایدار با هدف تبدیل تهدیدات به فرصت‌ها و ضعف‌ها به قوت‌ها به شرح زیر برای نظام اسلامی شکل می‌گیرد:

- **امنیت اجتماعی:** نظر به رسالت خطیر و سنگین بسیج به‌عنوان جنود الهی با قابلیت دفاع همه‌جانبه و با رویکرد امنیت اجتماعی در حوزه امنیت پایدار مستخرجه از منشور حکومت اسلامی ابلاغ به مالک اشتر «فَالْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ... حُصُونُ الرَّعِيَّةِ؛ دژهای استوار رعیت‌اند» و مضمون فراگیر مقابله با تهدیدات نیمه‌سخت ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه منبعت از مضامین سازمان‌دهنده: الف) مردمی مسلح و جنگجو مدافع از وجب به وجب شهرها، ب) نگهدار امنیت و آرامش‌بخشان ملت و ج) دفع‌کننده توطئه‌های استکبار و ایادی جاسوس و منافق آنان و گشاینده معبر پیروزی‌ها، امنیت اجتماعی برای نظام اسلامی جهت تعاملات اجتماعی محقق می‌گردد.

- **امنیت اقتصادی:** نظر به رسالت خطیر و سنگین بسیج به‌عنوان جنود الهی با قابلیت دفاع همه‌جانبه و با رویکرد امنیت اقتصادی در حوزه امنیت پایدار مستخرجه از منشور حکومت اسلامی ابلاغ به مالک اشتر «فَالْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ... وَ سُبُلُ الْأَمْنِ؛ راه‌ها به آن‌ها امن گردد» و مضمون فراگیر عمق‌بخشی داخلی، ضرورت تشکیل و توسعه بسیج راهبرد دفاع

همه‌جانبه منبعث از مضامین سازمان‌دهنده: الف) حفظ جمهوری اسلامی و کشور عزیز از شر جهانخواران، ب) بسیج به‌عنوان پشتوانه حقیقی انقلاب اسلامی و ج) بسیج به‌عنوان مانع سقوط در دام دو ابرقدرت جهانی، امنیت اقتصادی برای رُشد، توسعه، شکوفایی و استقلال اقتصادی برای نظام اسلامی محقق می‌گردد.

- **امنیت سیاسی:** نظر به رسالت خطیر و سنگین بسیج، به‌عنوان جنود الهی با قابلیت دفاع همه‌جانبه و با رویکرد امنیت سیاسی در حوزه امنیت پایدار مستخرجه از منشور حکومت اسلامی ابلاغ به مالک اشتر «فَالْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ... وَ زَيْنُ الْوَالِدِ؛ زینت والیان» و مضمون فراگیر عمق‌بخشی خارجی ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه منبعث از مضامین سازمان‌دهنده: الف) آمادگی جنگی جهت مقابله با دشمنان در کمین نشسته، ب) جلوگیری از هجوم کفر، الحاد و بیگانگان و ج) بسیج الهی جهت زدن دست رد به سینه تمام شیاطین قدرتمند؛ امنیت سیاسی برای ایجاد و ارتقای رشد، توسعه و استقلال سیاسی برای نظام اسلامی محقق می‌گردد.

- **امنیت فرهنگی:** نظر به رسالت خطیر و سنگین بسیج به‌عنوان جنود الهی با قابلیت دفاع همه‌جانبه و با رویکرد امنیت فرهنگی، مستخرجه از منشور حکومت اسلامی ابلاغ به مالک اشتر «فَالْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ... وَ لَيْسَ تَقُومُ الرَّعِيَّةُ إِلَّا بِهِمْ؛ و کار رعیت جز به آنها استقامت نپذیرد» و مضمون فراگیر توسعه قدرت نرم با طیف گسترده از عوامل محیطی و درونی منبعث از مضامین سازمان‌دهنده: الف) بسیج پاسدار اصول تغییرناپذیر «نه شرقی و نه غربی» نظام اسلامی، ب) بسیج، محور خط اسلام ناب محمدی و مقابله با استکبار، پول‌پرستی، تحجرگرایی و مقدس‌نمایی و ج) بسیج ایمانی محور تحول جامعه اسلامی؛ امنیت فرهنگی جهت مقابله با: تهاجم، شیخیون، قتل عام و ناتوی فرهنگی نظام سلطه، برای نظام اسلامی محقق می‌گردد.

- **امنیت اعتقادی:** نظر به رسالت خطیر و سنگین بسیج به‌عنوان جنود الهی با قابلیت دفاع همه‌جانبه و با رویکرد امنیت اعتقادی در حوزه امنیت پایدار مستخرجه از منشور حکومت اسلامی ابلاغ به مالک اشتر «فَالْجُنُودُ بِإِذْنِ اللَّهِ... عَزُّ الدِّينِ؛ نیروهای مسلح... دین

خدا به آن‌ها عزت یابد» و مضمون فراگیر مقابله با تهدیدات سخت ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه منبعث از مضامین سازمان‌دهنده: الف) امروز آمادگی جنگی ضرورت بیشتری دارد و دشمنان خدا و خلق خدا آنی غافل نیستند و در کمین نشسته‌اند تا آنچه را خدایی است نابود کنند. ب) شما جوانان را بسیج کرد، بسیج الهی کرد که حفظ کنید این کشور را و دست رد به سینه تمام شیاطین قدرتمند بزنید.

ب) پیشنهادات: نظر به نقش بسیج در فرآیند پیروزی، تثبیت و صدور انقلاب اسلامی در چهار دهه گذشته و مضامین فراگیر پنج‌گانه مستخرجه از اندیشه دفاعی حضرت امام^(ره) که مؤید ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه با رویکرد امنیت پایدار در ابعاد اعتقادی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی که در مبحث نتیجه‌گیری به آن اشاره گردید و این فراز از رهنمود امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی) پیرامون آیه «... فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا» (قرآن کریم، فرقان: ۵۲) مبنی بر: اطاعت نکردن از دشمن، از کافر؛ از خصمی که در میدان مبارزه با تو قرار گرفته، اطاعت نکن. اطاعت یعنی چه؟ یعنی تبعیت؛ تبعیت نکن. تبعیت نکردن در کجا؟ در میدان‌های مختلف؛ تبعیت در میدان سیاست، در میدان اقتصاد، در میدان فرهنگ، در میدان هنر. در میدان‌های مختلف از دشمن تبعیت نکن؛ این شد جهاد کبیر...» (امام خامنه‌ای^(مدظله‌العالی): ۱۳۹۵/۰۳/۰۳) که تبیین‌کننده رویکرد راهبرد دفاع همه‌جانبه می‌باشد. در راستای تسریع در توسعه بسیج در سطوح ملی، منطقه‌ای و جهانی پیشنهادات زیر ارائه می‌شود:

- نظر به مضمون فراگیر عمق‌بخشی داخلی ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه و راهبرد ابلاغی: «...وظیفه ماست که در حد توان و مقدرات، قدرشناس زحمات آنان باشیم و من میل ندارم این قدرشناسی در حد تعریف و تمجید ظاهری خلاصه شود بلکه باید در همه نوع امتیازات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی به آنان بها داده شود...» (صحیفه نور، ۲۱: ۳۸). مجلس شورای اسلامی در راستای جذب حداکثری مردم به نهاد مقدس بسیج، در بسیج دانش‌آموزی، دانشجویی، اصناف، کارکنان وزارتخانه‌ها... قوانین و

مقررات لازم را تصویب و در مصوبات قبل بازنگری نمایند تا امر توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه تسریع گردد.

- نظر به مضمون فراگیر عمق‌بخشی خارجی ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه و راهبرد ابلاغی: «...باید هسته‌های مقاومت را در تمام جهان به وجود آورد و در مقابل شرق و غرب ایستاد...» (صحیفه امام ^(مدظله‌العالی)، ج ۹: ۱۹۵) و راهبرد فرمانده کل قوا ^(مدظله‌العالی) مبنی بر «... این نگاه وسیع جغرافیای مقاومت را از دست ندهید؛... این نگاه فرامرزی را از دست ندهید، نگاه وسیع فرامرزی، این امتداد عمق راهبردی گاهی اوقات از واجب‌ترین واجبات کشور هم لازم‌تر است که مورد توجه قرار بگیرد...» (امام خامنه‌ای ^(مدظله‌العالی): ۱۳۹۸/۰۷/۲۳) کارگروهی متشکل از وزارت امور خارجه، مجمع جهانی اهل بیت، مجمع تقریب مذاهب، کنگره عظیم حج، کنگره عظیم اربعین، ... با محوریت نیروی قدس تشکیل شود و با هماهنگی و تشریک مساعی، زمینه مضمون فراگیر عمق‌بخشی خارجی ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه را تسریع نمایند تا دو راهبرد فوق محقق شود.

- نظر به مضمون فراگیر مقابله با تهدیدات نرم، ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه و راهبرد اعتقادی «...الْيَوْمَ اكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ» (قرآن کریم، مائده: آیه ۳)، قرآن کریم و رهنمودهای حضرت امام ^(ره) مبنی بر «امروز جهان تشنه اسلام ناب محمدی است و مسلمانان در یک تشکیلات بزرگ اسلامی، زرق و برق کاخ‌های سفید و سرخ را از بین خواهد برد» (صحیفه امام، ۲۱: ۸۷)، کارگروهی متشکل از صاحب‌نظران و اندیشمندان حوزه‌های علمیه، جامعه‌المصطفی، شورای انقلاب فرهنگی، سازمان تبلیغات اسلامی، کاردان‌های فرهنگی وزارت امور خارجه، نمایندگی ولی فقیه در دانشگاه‌ها با محوریت سازمان بسیج تشکیل شود و در راستای توسعه بُعد فرهنگی بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه مجاهدت نمایند تا با دفع تهدیدات فرهنگی دشمن و ترویج احکام الهی، زمینه فلاح و رستگاری فردی و اجتماعی بشر را مهیا سازند.

- نظر به مضمون فراگیر مقابله با تهدیدات نیمه‌سخت، ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه و راهبرد: «... اکنون نیز باید با خودیاری و همکاری برای مبارزه علیه فقر و محرومیت بسیج شوید و با یاری الهی به یاری مردم مستضعف کمر همت ببندید...» (صحیفه امام، ج ۶: ۵۱۸)، شورای عالی اقتصاد کارگروهی متشکل از وزارت جهاد و کشاورزی، صنعت معدن و تجارت، بانک مرکزی با محوریت بسیج سازندگی تشکیل دهد و با سوق دادن منابع به سمت اقتصاد پویا، زمینه تحقق مضمون فراگیر مقابله با تهدیدات نیمه‌سخت را با محوریت بسیج راهبرد دفاع همه‌جانبه مهیا نماید تا مضاف بر خشتی نمودن تحریم‌های استکبار، زمینه رشد، توسعه و استقلال تام اقتصادی محقق گردد.

- نظر به مضمون فراگیر مقابله با تهدیدات سخت، ضرورت تشکیل و توسعه بسیج، راهبرد دفاع همه‌جانبه و راهبرد: «... باید همه افراد بسیجی باشند و فنون نظامی و دفاعی را بدانند...» (صحیفه امام، ۲۱: ۱۲۰) و تدبیر فرمانده کل قوا^(مدظله‌العالی) مبنی بر: «... نیروی مقاومت بسیج باید کار جذب و سازمان‌دهی بسیجیان را با برنامه‌ریزی صحیح ادامه دهد...» (فرهادی، ۱۳۷۶: ۵۱) و دیگر راهبرد معظم‌له مبنی بر «... بسیج یک ذخیره تمام‌نشدنی برای انقلاب اسلامی است و این ذخیره را باید روز به روز بیشتر کنیم» (حدیث ولایت، ج ۷: ۱۲۱). ستاد کل با متمرکز نمودن مراکز آموزش نظامی در سازمان بسیج، آموزش مقدماتی کلیه نیروهای نظامی را به این سازمان واگذار نماید تا با تحقق فرهنگ سازمانی واحد، فرآیند توسعه نهاد مقدس بسیج با رویکرد دفاع همه‌جانبه تسریع گردد. در ضمن در راستای ایجاد، حفظ و ارتقای آمادگی دفاع همه‌جانبه و همراه نمودن آحاد ملت با اهداف نظام، با تصویب قوانین و ایجاد مشوق‌ها، سه روز پایان هر فصل را تمام افراد بین ۱۵ تا ۵۶ سال متناسب با تخصص و جنسیت در برنامه‌های آموزشی حضور یابند تا از این فرآیند، قابلیت و ظرفیت ملی در دفع حوادث طبیعی (سیل، زلزله،...) و جنگ با رویکردهای (اقتصادی، اجتماعی، اعتقادی، فرهنگی، سیاسی و نظامی) بهینه گردد.

اللَّهُمَّ إِنَّا نَرْغَبُ الْيَكْفِي دَوْلَةَ كَرِيمَةَ (قمی، ۱۳۸۴: ۳۲۹)

فهرست منابع و مآخذ

الف. منابع فارسی

- قرآن کریم (۱۳۷۶)، مترجم مهدی الهی قمشه‌ای، قم، انتشارات لقاء.
- نهج البلاغه (۱۳۹۴)، ترجمه، محمد دشتی، قم، لاهیجی.
- نهج البلاغه (۱۳۶۵)، ترجمه، سید علی نقی فیض‌الاسلام، قم، انتشارات فقیه.
- نهج البلاغه (۱۳۹۱)، ترجمه، علی شیروانی، قم، دفتر نشر معارف.
- مفاتیح‌الجنان الهی قمشه‌ای (۱۳۷۹)، ترجمه شیخ عباس قمی، قم، نشر محمد.
- امام خمینی^(ره) روح‌الله (۱۳۷۸)، وصیت‌نامه الهی - سیاسی، تهران، انتشارات احیاء کتاب.
- امام خمینی^(ره) روح‌الله (۱۳۸۲) صحیفه نور، جلد‌های ۵، ۶، ۷، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۳، ۱۲، ۱۵، ۱۶، ۱۹، ۲۰، ۲۱، چاپ چهارم، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار.
- امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، سید علی، پایگاه اطلاع‌رسانی: [http:// www.leader.ir](http://www.leader.ir)
- بلیس، جان؛ بوث کن گارنت جان و زفیل، ویلیام (۱۳۶۹)، استراتژی معاصر، ترجمه هوشمند میرفخرایی، تهران، انتشارات وزارت امور خارجه.
- بوفر، آندره (۱۳۶۶)، مقدمه‌ای بر استراتژی، ترجمه مسعود کشاورز، تهران، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌الملل.
- تافته، گوردز (۱۳۹۴)، عوامل ژئوپلیتیک ترکمنستان و راهبرد دفاعی جمهوری اسلامی ایران، رساله جهت اخذ دکتری، تهران، دانشگاه عالی دفاع ملی.
- تیلی، چارلز، (۱۳۸۵)، از بسیج تا انقلاب، تهران، انتشار پژوهشکده امام خمینی^(ره).
- جاویدی، رقیه و بهروری لک، غلامرضا (۱۳۹۵)، تحلیل مضمون محتوای مردم در اندیشه سیاسی امام خمینی^(ره)، فصلنامه علوم سیاسی، تهران، دانشگاه باقرالعلوم، شماره ۴، صص ۳۴-۷.
- حبیبی، محمدباقر (۱۳۸۹)، نیازسنجی تربیتی و آموزشی و اولویت‌بندی آن در بسیج، فصلنامه روان‌شناسی نظامی، شماره دوم، تهران، دانشگاه جامع امام حسین^(ع).
- حدیث ولایت (۱۳۷۵)، مجموعه رهنمودهای مقام معظم رهبری، تهران، دفتر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی).
- خان‌احمدی، اسماعیل (۱۳۹۷)، تحلیل مضمون چشم‌انداز انقلاب اسلامی در اندیشه سیاسی امام خمینی^(ره)، فصلنامه علمی-پژوهشی سیاست دفاعی، شماره ۱۰۵، تهران، دانشگاه جامع امام حسین^(ع) صص ۱۹۹-۱۷۵.
- خان‌احمدی، اسماعیل (۱۳۹۷)، رسالت نیروهای مسلح از منظر نهج‌البلاغه، فصلنامه علمی-ترویجی پژوهش‌های مدیریت دفاعی، شماره پانزدهم، تهران، دانشگاه جامع امام حسین^(ع)، صص ۸۲-۵۹.
- خان‌احمدی، اسماعیل (۱۳۹۵)، نقش عراق در نهاجم احتمالی امریکا به ایران و ارائه راهبرد دفاعی در قبال آن، رساله دکتری: تهران، دانشگاه دفاع ملی.

- خانی، مهدی (۱۳۷۶)، امام خمینی^(ره) بسیج استراتژی دفاع همه‌جانبه، دوفصلنامه علمی- پژوهشی بسیج، تهران، نیروی مقاومت بسیج، شماره ۱۳، صص ۷۰-۵۵.
- درخشه، جلال؛ افتخاری، اصغر و ردادی، محسن (۱۳۹۴)، تحلیل مضمونی اعتماد در اندیشه آیت‌الله خامنه‌ای، تهران، پژوهشکده علوم انسانی و مطالعات فرهنگ، شماره ۲، صص ۷۲-۵۳.
- سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (۱۳۸۲)، ۹۲ دستاورد انقلاب، تهران، انتشارات حوزه نمایندگی ولی فقیه.
- عابدی جعفری، حسن؛ تسلیمی، محمدسعید؛ فقیهی، ابوالحسن و شیخ‌زاده، محمد (۱۳۹۰)، تحلیل مضمون و شبکه مضامین: روشی ساده و کارآمد برای تبیین الگوهای موجود در داده‌ها کیفی، تهران، فصلنامه اندیشه مدیریت راهبردی، شماره ۲۵، صص ۱۹۸-۱۵۱.
- -فرهادی، محمد (۱۳۷۶)، بسیج در اندیشه امام خمینی^(ره) تهران، انتشارات بهار.
- -فرتوک‌زاده، حمیدرضا و وزیری، جواد (۱۳۹۴)، گذار به اقتصاد مقاومتی، چاپ اول، تهران، انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی.
- -قاضی میرسعید، علیرضا؛ فرتوک‌زاده، حمیدرضا؛ ولیوند زمانی، حسین؛ جعفری، سید اصغر و باقری، ابوالفضل (۱۳۹۶)، تحلیل مضمون ساخت درونی قدرت نیروهای مسلح برای جنگ آینده از منظر فرماندهی کل قوا^(مدظله‌العالی)، تهران: فصلنامه مدیریت نظامی، سال هفدهم، شماره ۴، صص ۱۰۰-۷۷.
- -کالینز، جانام (۱۳۸۳)، استراتژی بزرگ، تهران، دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی.
- -کلارک، استیو (۱۳۸۶)، مدیریت استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی، ترجمه محمد اعرابی، تهران، مرکز پژوهش‌های فرهنگی.
- مرکز مطالعات و پژوهش‌های نیروی مقاومت بسیج (۱۳۶۹)، در امتداد خط رهبری، تهران، سازمان تبلیغات اسلامی.
- مرنندی، مهدی، (۱۳۷۸)، بسیج در اندیشه امام خمینی^(ره)، تهران، مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی^(ره).
- نوروزی، محمدتقی (۱۳۸۵)، فرهنگ دفاعی- امنیتی، تهران، نشر سینا.
- -یوسفی، رسول و اکبری، بهرام (۱۳۹۶)، تبیین بایسته‌های مدیران سیاسی مبتنی بر رهیافت مدیریت جهادی، فصلنامه علمی- پژوهشی مدیریت اسلامی، سال ۲۵، شماره ۲، دانشگاه جامع امام حسین^(ع)، صص ۹۲-۶۵.

الف. منابع انگلیسی

- Attride, Stirling (J2001) Networks Thematic: An Analytic Tool for Qualitative Research, Qualitative Research, Vol. 1, No.3, pp. 385-405.

- Braun, V. & Clarke, V.(2006)Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, Vol. 3, No.2, pp. 77-101.
- M.B Miles, A. M Huberman, (1994) *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*, Canada: Thousand Oaks.
- N King, C. Horrocks, (2010) *Interviews in qualitative research*, London: Sage Publications Ltd.
- Nye, Joseph(2004) *Soft Power: The Means to Success in World Politics*, New York: Public Affairs.